

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 26ης Ιανουαρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Οικονομική και νομισματική πολιτική – Άρθρο 2, παράγραφος 1, και άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ – Νομισματική πολιτική – Αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης – Άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Πρωτόκολλο (αριθ. 4) για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας – Άρθρο 16, πρώτο εδάφιο – Έννοια του “νομίμου χρήματος” – Αποτελέσματα – Υποχρέωση αποδοχής τραπεζογραμματίων σε ευρώ – Κανονισμός (ΕΚ) 974/98 – Δυνατότητα των κρατών μελών να προβλέπουν περιορισμούς στις πληρωμές με χαρτονομίσματα και κέρματα σε ευρώ – Προϋποθέσεις – Περιφερειακή κανονιστική ρύθμιση η οποία αποκλείει την καταβολή μετρητών για την πληρωμή ραδιοτηλεοπτικού τέλους σε περιφερειακό ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό δημοσίου δικαίου»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-422/19 και C-423/19,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Γερμανία) με αποφάσεις της 27ης Μαρτίου 2019, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 31 Μαΐου 2019, στο πλαίσιο των δικών

Johannes Dietrich (C-422/19),

Norbert Häring (C-423/19)

κατά

Hessischer Rundfunk,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Βηλαρά και N. Piçarra, προέδρους τμήματος, T. von Danwitz, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, K. Λυκούργου, P. G. Xuereb (εισηγητή), L. S. Rossi και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: D. Dittert, προϊστάμενος μονάδας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Ιουνίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι J. Dietrich και N. Häring, εκπροσωπούμενοι από τον C. A. Gebauer, Rechtsanwalt,
- η Hessischer Rundfunk, εκπροσωπούμενη από τον H. Kube, καθηγητή νομικής
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Möller και την S. Eisenberg,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. de Moustier και A. Daly,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Baquero Cruz και T. Maxian Rusche,
- η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), εκπροσωπούμενη από τους M. Rötting, F. Malfrère και C. Kroppenstedt και την R. Aragón Plaza,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, του άρθρου 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, του άρθρου 16, πρώτο εδάφιο, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 4) για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ 2016, C 202, σ. 230, στο εξής: Πρωτόκολλο για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ) και του άρθρου 10 του κανονισμού (ΕΚ) 974/98 του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1998, για την εισαγωγή του Ευρώ (ΕΕ 1998, L 139, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 1998, L 313, σ. 29).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, του Johannes Dietrich (υπόθεση C-422/19) και του Norbert Häring (υπόθεση C-423/19) και, αφετέρου, της Hessischer Rundfunk (δημόσιας ραδιοτηλεόρασης του ομόσπονδου κράτους της Έσσης, Γερμανία) σχετικά με την καταβολή ραδιοτηλεοπτικού τέλους οφειλόμενου στην τελευταία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Το Πρωτόκολλο για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ

- 3 Το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ έχει ως εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 128, παράγραφος 1 της Συνθήκης [ΛΕΕ], το Διοικητικό Συμβούλιο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων σε ευρώ μέσα στην Ένωση. Η [Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)] και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση.»

Ο κανονισμός 974/98

- 4 Η αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού 974/98 έχει ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα που εκφράζονται σε εθνικές νομισματικές μονάδες θα απ[ο]λέσουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος το αργότερο έξι μήνες μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδου· ότι οι περιορισμοί που θεσπίζουν για λόγους δημοσίας τάξεως τα κράτη μέλη ως προς τις πληρωμές σε κέρματα και χαρτονομίσματα δεν αντιβαίνουν στην ιδιότητα νομίμου χρήματος των εκφρασμένων σε ευρώ χαρτονομισμάτων και κερμάτων, εφόσον υπάρχουν άλλα νόμιμα μέσα για το διακανονισμό των νομισματικών οφειλών».

- 5 Κατά το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού:

«Από 1ης Ιανουαρίου 2002, η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών θέτουν σε κυκλοφορία τραπεζογραμμάτια σε ευρώ. Με την επιφύλαξη του άρθρου 15, τα τραπεζογραμμάτια αυτά είναι τα μόνα που έχουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος σε όλα τα εν λόγω κράτη μέλη.»

- 6 Το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Από 1ης Ιανουαρίου 2002, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη θα εκδώσουν κέρματα σε ευρώ ή σε λεπτά και θα ακολουθήσουν ως προς την ονομαστική αξία και τις τεχνικές προδιαγραφές τα θεσπιζόμενα από το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο [128,] παράγραφος 2, δεύτερη πρόταση[, ΣΛΕΕ]. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 15, τα κέρματα αυτά είναι τα μόνα που έχουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος σε όλα τα εν λόγω κράτη μέλη. Εκτός από την εκδίδουσα αρχή και τα πρόσωπα που προβλέπει συγκεκριμένα η εθνική νομοθεσία των εκδιδόντων κρατών μελών, ουδείς υποχρεούται να δεχθεί άνω των πενήντα κερμάτων σε κάθε πληρωμή.»

Η σύσταση 2010/191/ΕΕ

- 7 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 4 της σύστασης 2010/191/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 2010, σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τις έννομες συνέπειες του καθεστώτος νομίμου χρήματος των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων σε ευρώ (ΕΕ 2010, L 83, σ. 70), αναφέρουν τα εξής:

- «(1) Το καθεστώς νομίμου χρήματος των τραπεζογραμμάτων σε ευρώ θεσπίζεται από το άρθρο 128 [ΣΛΕΕ], στο κεφάλαιο για τη νομισματική πολιτική. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) [ΣΛΕΕ], η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα όσον αφορά τη νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ (εφεξής: «τα συμμετέχοντα κράτη μέλη»).
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού [974/98], τα κέρματα σε ευρώ είναι τα μόνα που έχουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.
- (3) Υπάρχει επί του παρόντος ορισμένη αβεβαιότητα, στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και τις συνέπειες του καθεστώτος νομίμου χρήματος.
- (4) Η παρούσα σύσταση βασίζεται στα κύρια συμπεράσματα μιας έκθεσης την οποία συνέταξε ομάδα εργασίας απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των Υπουργείων Οικονομικών και των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών της ζώνης του ευρώ.»

- 8 Τα σημεία 1 έως 4 της σύστασης αυτής προβλέπουν τα εξής:

«1. Κοινός ορισμός του νομίμου χρήματος

Στις περιπτώσεις που υπάρχει υποχρέωση πληρωμής, η ιδιότητα των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος θα πρέπει να συνεπάγεται τα εξής:

α) Υποχρεωτική αποδοχή:

Επί υποχρεώσεως πληρωμής, ο δανειστής δεν δύναται να αρνηθεί την καταβολή τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ, εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει άλλα μέσα πληρωμής.

β) Αποδοχή στην ονομαστική αξία:

Η νομισματική αξία των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ ισούται προς το ποσό που αναγράφεται επί των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων.

γ) Εξοφλητική ενέργεια:

Ο οφειλέτης χρηματικής ενοχής δύναται να εκπληρώσει την οφειλή του προσφέροντας στον δανειστή τραπεζογραμμάτια ή κέρματα σε ευρώ.

2. Αποδοχή πληρωμών σε τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ στις λιανικές συναλλαγές

Η αποδοχή τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ ως μέσων πληρωμής στις λιανικές συναλλαγές θα πρέπει να αποτελεί κανόνα. Σχετική άρνηση θα πρέπει να είναι δυνατή μόνον όταν δικαιολογείται από λόγους συναφείς με την αρχή της καλής πίστης (παραδείγματος χάρη, ο πωλητής δεν έχει ψιλά να επιστρέψει).

3. Αποδοχή τραπεζογραμματίων μεγάλης ονομαστικής αξίας στις λιανικές συναλλαγές

Τα μεγάλης αξίας τραπεζογραμμάτια θα πρέπει να γίνονται αποδεκτά ως μέσο πληρωμής στις λιανικές συναλλαγές. Σχετική άρνηση θα πρέπει να είναι δυνατή μόνον όταν δικαιολογείται από λόγους συναφείς με την αρχή της καλής πίστης (παραδείγματος χάρη, η ονομαστική αξία του προσφερόμενου τραπεζογραμματίου είναι δυσανάλογη προς το οφειλόμενο πληρωτέο ποσό).

4. Απαγόρευση χρέωσης επιπλέον εξόδων στη χρήση τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ

Οι πληρωμές με τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε ευρώ δεν θα πρέπει να επιβαρύνονται με καμία επιπλέον χρέωση.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 9 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, του Gesetz über die Deutsche Bundesbank (νόμου για τη γερμανική κεντρική τράπεζα), όπως δημοσιεύθηκε στις 22 Οκτωβρίου 1992 (BGBl. 1992 I, σ. 1782) και τροποποιήθηκε με τον νόμο της 4ης Ιουλίου 2013 (BGBl. 2013 I, σ. 1981) (στο εξής: BBankG), έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η Deutsche Bundesbank [(γερμανική κεντρική τράπεζα)] έχει το αποκλειστικό δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμματίων εντός του πεδίου εφαρμογής του παρόντος νόμου. Τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ καθορίζονται ως το μόνο νόμιμο μέσο πληρωμής χωρίς περιορισμούς. [...]»

- 10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Rundfunkbeitragsstaatsvertrag (κρατικής σύμβασης περί ραδιοτηλεοπτικού τέλους), της 15ης έως 21η Δεκεμβρίου 2010, όπως τροποποιήθηκε με τη Fünfzehnten Rundfunkänderungsstaatsvertrag (δέκατη πέμπτη τροποποιητική κρατική σύμβαση περί ραδιοτηλεόρασης), όπως κυρώθηκε από το ομόσπονδο κράτος της Έσσης (Γερμανία) με τον νόμο της 23ης Αυγούστου 2011 (GVBl. I 2011, σ. 382, στο εξής: RBStV), έχει ως εξής:

«Στον ιδιωτικό τομέα, κάθε οικία βαρύνεται με ραδιοτηλεοπτικό τέλος, για την καταβολή του οποίου υπόχρεος είναι ο κάτοχός της (οφειλέτης του τέλους).»

- 11 Το άρθρο 7, παράγραφος 3, της RBStV διευκρινίζει:

«Το ραδιοτηλεοπτικό τέλος οφείλεται μηνιαίως. Πρέπει να καταβάλλεται στο μέσο του τριμήνου και για ένα τρίμηνο.»

- 12 Το άρθρο 9, παράγραφος 2, της RBStV προβλέπει τα εξής:

«Ο αρμόδιος Landesrundfunkanstalt [περιφερειακός ραδιοτηλεοπτικός φορέας] εξουσιοδοτείται να καθορίζει μέσω καταστατικού [(Satzung)] τους όρους της διαδικασίας

[...]

2. για την καταβολή του ραδιοτηλεοπτικού τέλους, την απαλλαγή από το τέλος αυτό ή τη μείωσή του.

[...]»

13 Το άρθρο 10 της RBStV ορίζει τα εξής:

«[...]

(2) Το ραδιοτηλεοπτικό τέλος πρέπει να καταβάλλεται στον αρμόδιο περιφερειακό ραδιοτηλεοπτικό φορέα ως πέμψιμο χρέος [...]

[...]

(5) Το ποσό των καθυστερούμενων ραδιοτηλεοπτικών τελών προσδιορίζεται από τον αρμόδιο περιφερειακό ραδιοτηλεοπτικό φορέα. [...]»

14 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του Satzung des Hessischen Rundfunks über das Verfahren zur Leistung der Rundfunkbeiträge [καταστατικό της Hessischer Rundfunk (ραδιοτηλεόρασης της Έσσης) για τη διαδικασία εκτέλεσης πληρωμών των ραδιοτηλεοπτικών τελών, στο εξής: καταστατικό για τη διαδικασία πληρωμής], της 5ης Δεκεμβρίου 2012, που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, της RBStV, προβλέπει τα εξής:

«Ο οφειλέτης του ραδιοτηλεοπτικού τέλους δεν δύναται να πληρώνει το εν λόγω τέλος σε μετρητά, αλλά μόνο μέσω των ακόλουθων μεθόδων πληρωμής:

1. εντολής είσπραξης μέσω άμεσης ή μελλοντικής χρέωσης SEPA [Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ]·
2. μεμονωμένου τραπεζικού εμβάσματος·
3. πάγιας τραπεζικής εντολής.»

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

15 Οι J. Dietrich και N. Häring, κάτοχοι κατοικιών εντός της γεωγραφικής περιφέρειας της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης του ομόσπονδου κράτους της Έσσης, πρότειναν στη δημόσια ραδιοτηλεόραση να καταβάλουν σε μετρητά το ραδιοτηλεοπτικό τέλος που όφειλαν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, της RBStV, για το δεύτερο τρίμηνο του 2015 και για το πρώτο τρίμηνο του 2016 αντιστοίχως.

16 Η δημόσια ραδιοτηλεόραση του ομόσπονδου κράτους της Έσσης απέρριψε την πρόταση αυτή, με την αιτιολογία ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, του καταστατικού για τη διαδικασία πληρωμής προβλέπει ότι το εν λόγω τέλος δεν μπορεί να καταβληθεί σε μετρητά, αλλά πρέπει να καταβληθεί μέσω άμεσης ή μελλοντικής χρέωσης, μεμονωμένου τραπεζικού εμβάσματος ή πάγιας τραπεζικής εντολής, τους απέστειλε δε ειδοποιήσεις πληρωμής με τις οποίες βεβαιώνονταν τα ποσά των καθυστερούμενων ραδιοτηλεοπτικών τελών και επιβαλλόταν προσαύξηση λόγω υπερημερίας.

- 17 Οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης άσκησαν προσφυγές ακυρώσεως κατά των εν λόγω ειδοποιήσεων πληρωμής. Με αποφάσεις της 31ης Οκτωβρίου 2016, το Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (διοικητικό πρωτοδικείο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία) απέρριψε τις προσφυγές τους. Με αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 2018, το Hessischer Verwaltungsgerichtshof (διοικητικό εφετείο του ομόσπονδου κράτους της Έσσης, Γερμανία) απέρριψε τις εφέσεις τους κατά των ως άνω αποφάσεων.
- 18 Οι αναιρεσείοντες της κύριας δίκης άσκησαν αιτήσεις αναίρεσως (Revision) κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου, Γερμανία). Στο πλαίσιο των αιτήσεών τους αναίρεσως, υποστηρίζουν ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG και το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ προβλέπουν την άνευ όρων και χωρίς περιορισμούς υποχρέωση αποδοχής των τραπεζογραμμάτων σε ευρώ ως μέσου εξόφλησης χρηματικών οφειλών. Κατά τους αναιρεσείοντες της κύριας δίκης, η υποχρέωση αυτή μπορεί να περιοριστεί μόνο με σύμβαση μεταξύ των ενδιαφερομένων ή εφόσον τούτο προβλέπεται σε ομοσπονδιακό νόμο ή στο ενωσιακό δίκαιο. Αντιθέτως, κανένας πρακτικός λόγος, όπως είναι, εν προκειμένω, ο μεγάλος αριθμός υποκειμένων στο τέλος, δεν δικαιολογεί τον αποκλεισμό της υποχρέωσης αυτής.
- 19 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, προκαταρκτικώς, ότι οι αιτήσεις αναίρεσως πρέπει να γίνουν δεκτές υπό το πρίσμα του εσωτερικού δικαίου. Συναφώς, διευκρινίζει ότι ο αποκλεισμός της δυνατότητας καταβολής του ραδιοτηλεοπτικού τέλους μέσω τραπεζογραμμάτων σε ευρώ, ο οποίος απορρέει από το καταστατικό για τη διαδικασία πληρωμής, αντιβαίνει σε υπέρτερης τυπικής ισχύος διάταξη του ομοσπονδιακού δικαίου, ήτοι το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG. Πράγματι, εκτιμήσεις σχετικές με την οικονομία της διάταξης αυτής και, ειδικότερα, με το ιστορικό της θέσπισής της, καθώς και με το πνεύμα και τον σκοπό της, συνηγορούν υπέρ της ερμηνείας της εν λόγω διάταξης υπό την έννοια ότι υποχρεώνει τους δημόσιους φορείς να δέχονται τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ στο πλαίσιο της εκπλήρωσης υποχρεώσεων πληρωμής που επιβάλλουν οι δημόσιες αρχές. Κατά το γερμανικό ομοσπονδιακό δίκαιο, από την υποχρέωση αυτή δεν χωρεί εξαίρεση στο πλαίσιο των διαδικασιών μαζικής είσπραξης, όπως είναι η είσπραξη του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης ραδιοτηλεοπτικού τέλους. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι δεν διαθέτει ενδείξεις περί του ότι η δυνατότητα καταβολής του ραδιοτηλεοπτικού τέλους σε μετρητά θα έθετε σε κίνδυνο τη χρηματοδότηση των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών η οποία κατοχυρώνεται στο συνταγματικό δίκαιο.
- 20 Εντός αυτού του πλαισίου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι διαφορές των κύριων δικών εγείρουν τρία ζητήματα για τα οποία είναι αναγκαία η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως από το Δικαστήριο.
- 21 Πρώτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG συνάδει με την αποκλειστική αρμοδιότητα που διαθέτει η Ένωση στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις στον τομέα αυτόν.
- 22 Επισημαίνει συναφώς ότι η Συνθήκη ΛΕΕ δεν περιέχει ορισμό της έννοιας της «νομισματικής πολιτικής», όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, και προσθέτει ότι δεν είναι σε θέση να κρίνει αν η αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής

πολιτικής εκτείνεται στη ρύθμιση των εννόμων συνεπειών που συνδέονται με την ιδιότητα των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος, και ειδικότερα με την υποχρέωση των δημοσίων φορέων να δέχονται τα εν λόγω τραπεζογραμμάτια.

- 23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η υποχρέωση των δημοσίων φορέων να δέχονται τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ δεν αφορά τον σκοπό της νομισματικής πολιτικής που συνίσταται στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και δεν συνδέεται άμεσα με τα μέσα που απαριθμούνται στο πρωτογενές δίκαιο για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Ειδικότερα, η αρμοδιότητα που απονέμει το άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την έκδοση των τραπεζογραμματίων σε ευρώ δεν περιορίζεται ούτε τροποποιείται από την υποχρέωση αυτή. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η νομολογία του Δικαστηρίου θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι κανονιστικές ρυθμίσεις που αφορούν τις συνέπειες της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος και, ως εκ τούτου, τη λειτουργία της κυκλοφορίας του χρήματος εμπίπτουν στη νομισματική πολιτική. Επιπλέον, δεν αποκλείεται μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση, ως αναγκαίο μέτρο για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, να μπορεί να στηριχθεί στο άρθρο 133 ΣΛΕΕ και, επομένως, να μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 6, ΣΛΕΕ.
- 24 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι το ζήτημα αν, λαμβανομένης υπόψη της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, επιτρέπεται στον εθνικό νομοθέτη να θεσπίσει διάταξη όπως αυτή του άρθρου 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG δεν τίθεται αν, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, απαγορεύεται στους δημόσιους φορείς κράτους μέλους να αρνούνται να δεχθούν τραπεζογραμμάτια σε ευρώ για την εκπλήρωση υποχρεώσεων πληρωμής που επιβάλλονται από τις δημόσιες αρχές. Σε μια τέτοια περίπτωση, το άρθρο 10, παράγραφος 2, του καταστατικού για τη διαδικασία πληρωμής θα ήταν αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 25 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, καθώς και το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 974/98, τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ είναι τα μόνα που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση. Η υποχρέωση αποδοχής των τραπεζογραμματίων σε ευρώ δεν αποτελεί πρόδηλη απόρροια της έννοιας του «νομίμου χρήματος», η οποία δεν ορίζεται ούτε στη Συνθήκη ΛΕΕ ούτε στο Πρωτόκολλο για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ ούτε στον κανονισμό 974/98. Η αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού αυτού περιορίζεται στην εκτίμηση ότι, κατά την άποψη του ενωσιακού νομοθέτη, οι περιορισμοί της δυνατότητας της πληρωμής σε μετρητά δεν θίγουν αφ' εαυτών την ιδιότητα των μετρητών σε ευρώ ως νομίμου χρήματος.
- 26 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι το σημείο 1 της σύστασης 2010/191, με τίτλο «Κοινός ορισμός του νομίμου χρήματος», προβλέπει ότι η ιδιότητα των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος θα πρέπει, σε περίπτωση υποχρεώσεως πληρωμής, να συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, την «υποχρεωτική αποδοχή» τους από τον δανειστή, υπό την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 288, πέμπτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, οι συστάσεις των θεσμικών οργάνων δεν δεσμεύουν, οπότε η σημασία που πρέπει να αποδοθεί στη σύσταση αυτή είναι αβέβαιη.
- 27 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απάντηση στο ερώτημα αν, λαμβανομένης υπόψη της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, ο Γερμανός νομοθέτης είχε την εξουσία να θεσπίσει το άρθρο 14,

παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG, ωσαύτως δεν είναι αναγκαία για την επίλυση των διαφορών της κύριας δίκης στην περίπτωση που, όταν η Ένωση δεν έχει ασκήσει την αποκλειστική αρμοδιότητά της, μπορεί να εφαρμοστεί εθνικός κανόνας ο οποίος προβλέπει υποχρέωση αποδοχής των τραπεζογραμμάτων σε ευρώ στο πλαίσιο της εκπλήρωσης υποχρεώσεων πληρωμής επιβαλλόμενων από τις δημόσιες αρχές. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η υφιστάμενη νομολογία του Δικαστηρίου δεν του παρέχει τη δυνατότητα να κρίνει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Αντιτίθεται η αποκλειστική αρμοδιότητα την οποία έχει η Ένωση, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, στην εκ μέρους ενός από αυτά τα κράτη μέλη έκδοση νομικής πράξης η οποία προβλέπει την υποχρέωση φορέων του δημόσιου τομέα να δέχονται τραπεζογραμμάτια σε ευρώ κατά την εκπλήρωση χρηματικών υποχρεώσεων που επιβάλλονται από δημόσια αρχή;
- 2) Συνεπάγεται η κατά το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, το άρθρο 16, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου [για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ], καθώς και το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού [974/98] ιδιότητα των τραπεζογραμμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος την απαγόρευση στους δημόσιους φορείς κράτους μέλους να αρνούνται να δεχθούν την εκπλήρωση χρηματικής υποχρεώσεως που επιβάλλεται από δημόσια αρχή με τέτοια τραπεζογραμμάτια ή επιτρέπει το ενωσιακό δίκαιο κανονιστικές ρυθμίσεις οι οποίες αποκλείουν πληρωμές με τραπεζογραμμάτια σε ευρώ για ορισμένες επιβαλλόμενες από δημόσιες αρχές χρηματικές υποχρεώσεις;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα: Μπορεί να εφαρμοστεί μια νομική πράξη κράτους μέλους με νόμισμα το ευρώ, η οποία έχει εκδοθεί στον τομέα της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης για τη νομισματική πολιτική, εάν και για όσο χρόνο η Ένωση δεν έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 29 Με το πρώτο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στα οποία πρέπει να δοθεί κοινή απάντηση, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι, ανεξαρτήτως του αν η Ένωση έχει καθ' οιονδήποτε τρόπο ασκήσει την αποκλειστική αρμοδιότητά της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία υποχρεώνει τους δημόσιους φορείς να δέχονται τραπεζογραμμάτια σε ευρώ στο πλαίσιο της εκπλήρωσης υποχρεώσεων πληρωμής που επιβάλλονται από τις δημόσιες αρχές.
- 30 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η δημόσια ραδιοτηλεόραση του ομόσπονδου κράτους της Έσσης και η ΕΚΤ εξέφρασαν αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG την οποία

δέχθηκε το αιτούν δικαστήριο και κατά την οποία η διάταξη αυτή υποχρεώνει τους δημόσιους φορείς να δέχονται τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ στο πλαίσιο εκπλήρωσης υποχρεώσεων πληρωμής που επιβάλλουν οι δημόσιες αρχές. Συγκεκριμένα, η ερμηνεία αυτή απομακρύνεται από το γράμμα της εν λόγω διάταξης, η οποία προβλέπει απλώς ότι τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ είναι το μόνο νόμιμο μέσο πληρωμής χωρίς περιορισμούς.

- 31 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όσον αφορά την ερμηνεία διατάξεων της εθνικής έννομης τάξης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να στηρίζεται στους νομικούς χαρακτηρισμούς που προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής. Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ερμηνεύει την εσωτερική νομοθεσία κράτους μέλους [απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Εκδοση στην Ουκρανία), C-398/19, EU:C:2020:1032, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί με βάση την παραδοχή ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG υποχρεώνει τους δημόσιους φορείς να δέχονται τα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ στο πλαίσιο της εκπλήρωσης υποχρεώσεων πληρωμής που επιβάλλουν οι δημόσιες αρχές.
- 33 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της νομισματικής πολιτικής όσον αφορά τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.
- 34 Υπενθυμίζεται επίσης ότι η Συνθήκη ΛΕΕ δεν περιέχει κανέναν ακριβή ορισμό της έννοιας της «νομισματικής πολιτικής», αλλά ορίζει, στις σχετικές με την πολιτική αυτή διατάξεις, τόσο τους σκοπούς της πολιτικής αυτής όσο και τα μέσα που διαθέτει το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) για την εφαρμογή της (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2018, Weiss κ.λπ., C-493/17, EU:C:2018:1000, σκέψη 50, και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 35 Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι σχετικές με τη νομισματική πολιτική διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περιλαμβάνονται στον τίτλο VIII του τρίτου μέρους αυτής, ο οποίος επιγράφεται «Οικονομική και νομισματική πολιτική».
- 36 Το δε άρθρο 119 ΣΛΕΕ, το οποίο αποτελεί το εισαγωγικό άρθρο του τίτλου αυτού, προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι η δράση των κρατών μελών και της Ένωσης περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι Συνθήκες, τη θέσπιση μιας οικονομικής πολιτικής που βασίζεται στον στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εσωτερική αγορά, καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων, και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Το ίδιο αυτό άρθρο ορίζει ειδικότερα, στην παράγραφο 2, ότι η δράση αυτή περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, και, υπό την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Ένωση, σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.
- 37 Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 59 των προτάσεων του, από το άρθρο 119, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η δράση των κρατών μελών και της Ένωσης περιλαμβάνει τρία στοιχεία, ήτοι, ένα ενιαίο νόμισμα –το ευρώ–, τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής, καθώς και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας συναλλαγματικής πολιτικής.

- 38 Ως εκ τούτου, η έννοια της «νομισματικής πολιτικής» δεν περιορίζεται στην επιχειρησιακή εφαρμογή της, η οποία αποτελεί, δυνάμει του άρθρου 127, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, ΣΛΕΕ, ένα από τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ, αλλά ενέχει και μια κανονιστική διάσταση που αποσκοπεί στη διασφάλιση του καθεστώτος του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος.
- 39 Η ερμηνεία αυτή της έννοιας της «νομισματικής πολιτικής» επιβεβαιώνεται από τον κύριο σκοπό της πολιτικής αυτής, όπως αυτός προκύπτει από το άρθρο 127, παράγραφος 1, και από το άρθρο 282, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ήτοι τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Πράγματι, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 66 των προτάσεων του, αν το καθεστώς του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος μπορούσε να ερμηνευθεί κατά διαφορετικό τρόπο και να διέπεται από διαφορετικούς κανόνες στα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, θα διακυβευόταν ο ενιαίος χαρακτήρας του ενιαίου νομίσματος και, κατ' αυτόν τον τρόπο, θα διακυβευόταν σοβαρά ο σκοπός της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών.
- 40 Η ερμηνεία αυτή της έννοιας της «νομισματικής πολιτικής» επιρρωννύεται επίσης από το περιεχόμενο των άρθρων 128 και 133 ΣΛΕΕ, που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 2 του τίτλου VIII του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, και τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως διατάξεις νομισματικού δικαίου, συνδεόμενες με το καθεστώς του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος.
- 41 Όσον αφορά το άρθρο 128 ΣΛΕΕ, το άρθρο αυτό, ορίζοντας στην παράγραφο 1 ότι η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων σε ευρώ μέσα στην Ένωση, ότι η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια και ότι τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση, θεσπίζει κανόνες σχετικούς με την έκδοση τραπεζογραμμάτων σε ευρώ εντός της Ένωσης και κατοχυρώνει στο πρωτογενές δίκαιο, μαζί με το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, την ιδιότητα των τραπεζογραμμάτων αυτών ως νομίμου χρήματος. Επιπλέον, προβλέποντας, στην παράγραφο 2, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα σε ευρώ, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ, το εν λόγω άρθρο θεσπίζει επίσης κανόνες που διέπουν την έκδοση κερμάτων σε ευρώ.
- 42 Το δε άρθρο 133 ΣΛΕΕ εξουσιοδοτεί τον νομοθέτη της Ένωσης, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ, να θεσπίζει τα μέτρα παραγωγού δικαίου που είναι αναγκαία για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος.
- 43 Επομένως, το άρθρο 128, παράγραφος 1 και το άρθρο 133 ΣΛΕΕ αποτελούν, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 64 έως 66 των προτάσεων του, το θεμέλιο του ενιαίου χαρακτήρα του ευρώ και συνιστούν προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.
- 44 Πράγματι, αφενός, αναγνωρίζοντας την ιδιότητα του «νομίμου χρήματος» μόνο στα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ που εκδίδουν η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, το άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όπως και το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, απηχεί τον επίσημο χαρακτήρα που έχουν τα εν λόγω χαρτονομίσματα στη ζώνη του ευρώ, αποκλείοντας τη δυνατότητα να έχουν και άλλα χαρτονομίσματα τέτοιο χαρακτήρα.
- 45 Δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν παραπέμπει στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό του περιεχομένου και της εμβέλειας της έννοιας του «νομίμου χρήματος» την οποία αφορά, η έννοια αυτή συνιστά έννοια του δικαίου της Ένωσης η

οποία πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο σε ολόκληρη την Ένωση, με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα των διατάξεων στις οποίες περιλαμβάνεται, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις αυτές και τον σκοπό τον οποίο επιδιώκουν (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB, C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 46 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η έννοια του «νομίμου χρήματος» που χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό ενός μέσου πληρωμής εκφραζόμενου σε συγκεκριμένη νομισματική μονάδα σημαίνει, κατά το σύνηθες νόημά της, ότι κατά κανόνα δεν επιτρέπεται η μη αποδοχή του εν λόγω μέσου πληρωμής για την εξόφληση οφειλής εκφραζόμενης στην ίδια νομισματική μονάδα, στην ονομαστική της αξία, με αποτέλεσμα την απόσβεση της οφειλής.
- 47 Η ανωτέρω, σύμφωνη με το σύνηθες νόημα ερμηνεία ενισχύεται από τη σύσταση 2010/191, η οποία αφορά ειδικώς την εμβέλεια και τις έννομες συνέπειες της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος, διευκρινιζόμενου ότι η ιδιότητα των εν λόγω κερμάτων ως νομίμου χρήματος καθιερώθηκε με το άρθρο 11 του κανονισμού 974/98.
- 48 Βεβαίως, δυνάμει του άρθρου 288, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, οι συστάσεις δεν αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών αποτελεσμάτων και δεν είναι ικανές να δημιουργήσουν δικαιώματα τα οποία οι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Εντούτοις, αποτελούν μέρος των νομικών πράξεων της Ένωσης, οπότε το Δικαστήριο μπορεί να τις λαμβάνει υπόψη όταν παρέχουν χρήσιμα στοιχεία για την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.
- 49 Το σημείο 1 της σύστασης 2010/191 περιέχει, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, τον κοινό ορισμό της έννοιας του νομίμου χρήματος, διευκρινίζοντας ότι, όταν υφίσταται υποχρέωση πληρωμής, η ιδιότητα των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος θα πρέπει να συνεπάγεται, πρώτον, την υποχρεωτική αποδοχή αυτών των τραπεζογραμματίων και κερμάτων, δεύτερον, την αποδοχή τους στην ονομαστική αξία και, τρίτον, την εξοφλητική τους ενέργεια. Επομένως, το σημείο αυτό επιβεβαιώνει ότι η έννοια του νομίμου χρήματος καλύπτει, μεταξύ άλλων, μια κατ' αρχήν υποχρέωση αποδοχής των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων σε ευρώ ως μέσου πληρωμής.
- 50 Αφετέρου, το άρθρο 133 ΣΛΕΕ, το οποίο διαδέχθηκε το άρθρο 123, παράγραφος 4, ΕΚ, που με τη σειρά του είχε διαδεχθεί το άρθρο 109Α, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ, καθόσον επιτρέπει στον νομοθέτη της Ένωσης να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, απηχεί την απαίτηση καθιέρωσης ενιαίων αρχών για όλα τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, με σκοπό την προάσπιση του συνολικού συμφέροντος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος και, κατά συνέπεια, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 39 της παρούσας απόφασης, τη συμβολή στην επιδίωξη του κύριου σκοπού της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης που συνίσταται στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.
- 51 Επομένως, η αρμοδιότητα την οποία προέβλεπε αρχικώς το άρθρο 109Α, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ, στην συνέχεια δε το άρθρο 123, παράγραφος 4, ΕΚ, και η οποία κατοχυρώνεται πλέον στο άρθρο 133 ΣΛΕΕ, συνεπάγεται ότι μόνον ο νομοθέτης της Ένωσης έχει την εξουσία να διευκρινίσει το νομικό καθεστώς της ιδιότητας του νομίμου χρήματος που αναγνωρίζεται στα τραπεζογραμμάτια σε ευρώ από το άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθώς και από το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, καθώς

και της ιδιότητας του νομίμου χρήματος που αναγνωρίζεται στα κέρματα σε ευρώ με το άρθρο 11 του κανονισμού 974/98, στο μέτρο που τούτο παρίσταται αναγκαίο για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος.

- 52 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μια τέτοια αποκλειστική αρμοδιότητα αποκλείει κάθε αρμοδιότητα των κρατών μελών στον τομέα αυτόν, εκτός αν ενεργούν δυνάμει εξουσιοδότησης της Ένωσης ή για να θέσουν σε εφαρμογή τις πράξεις της Ένωσης.
- 53 Διευκρινίζεται συναφώς, προκειμένου να δοθεί απάντηση ειδικότερα στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, ότι, ακόμη και στην περίπτωση που η Ένωση δεν έχει ασκήσει την αποκλειστική αρμοδιότητά της, το γεγονός αυτό και μόνο δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εκ μέρους κράτους μέλους θέσπιση ή διατήρηση σε ισχύ διάταξης εμπίπτουσας στην αρμοδιότητα αυτή.
- 54 Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 39 των προτάσεων του, όταν απονέμεται αποκλειστική αρμοδιότητα στην Ένωση, η εκ μέρους των κρατών μελών απώλεια της αρμοδιότητάς τους είναι άμεση και, σε αντίθεση με ό,τι ισχύει στους τομείς που εμπίπτουν στη συντρέχουσα αρμοδιότητα, δεν έχει σημασία, για την απώλεια αυτή, το αν η Ένωση έχει όντως ασκήσει τη δική της αρμοδιότητα (πρβλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 1981, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 804/79, EU:C:1981:93, σκέψη 20).
- 55 Τούτου δοθέντος, αφενός, η επιβολή απόλυτης υποχρέωσης αποδοχής των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως μέσου πληρωμής δεν μπορεί να θεωρηθεί αναγκαία για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, κατά την έννοια του άρθρου 133 ΣΛΕΕ, και ειδικότερα για την καθιέρωση της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων αυτών ως νομίμου χρήματος, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 128, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και στο άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ. Πράγματι, από τις διευκρινίσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 46 έως 49 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι η εν λόγω ιδιότητα των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος δεν επιβάλλει την απόλυτη, αλλά μόνον την κατ' αρχήν αποδοχή των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως μέσου πληρωμής. Αφετέρου, για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος και, ειδικότερα, για τη διαφύλαξη της πρακτικής αποτελεσματικότητας της ιδιότητας των μετρητών σε ευρώ ως νομίμου χρήματος δεν είναι αναγκαία ούτε και η εκ μέρους του νομοθέτη της Ένωσης πρόβλεψη, κατά τρόπο εξαντλητικό και ομοιόμορφο, των εξαιρέσεων από αυτή την κατ' αρχήν υποχρέωση, εφόσον διασφαλίζεται η δυνατότητα κάθε οφειλέτη να εκπληρώνει, κατά γενικό κανόνα, τις υποχρεώσεις πληρωμής με τα μετρητά αυτά.
- 56 Επομένως, η αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής δεν θίγει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 98 των προτάσεων του, την αρμοδιότητα των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ να ρυθμίζουν τον τρόπο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων πληρωμής, τόσο δημοσίου όσο και ιδιωτικού δικαίου, εφόσον, μεταξύ άλλων, η ρύθμιση αυτή δεν θίγει την αρχή σύμφωνα με την οποία πρέπει να είναι κατά γενικό κανόνα δυνατή η εκπλήρωση υποχρέωσης πληρωμής μέσω των μετρητών αυτών. Ειδικότερα, η αποκλειστική αυτή αρμοδιότητα δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος, στο πλαίσιο της άσκησης των ιδίων αρμοδιοτήτων του, όπως είναι η οργάνωση της δημόσιας διοίκησής του, να λαμβάνει μέτρο το οποίο υποχρεώνει τη διοίκηση αυτή να δέχεται πληρωμές σε μετρητά εκ μέρους των διοικουμένων ή, όπως προβλέπεται στο πλαίσιο του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο εισάγει, για λόγο δημοσίου συμφέροντος, παρέκκλιση από την υποχρέωση αυτή για πληρωμές επιβαλλόμενες από τις δημόσιες αρχές, υπό την επιφύλαξη της τήρησης ορισμένων προϋποθέσεων που θα διευκρινιστούν κατά την εξέταση του ερωτήματος αυτού.

- 57 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, να εξακριβώσει αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BBankG πρέπει να ερμηνευθεί, υπό το πρίσμα του σκοπού και του περιεχομένου του, ως μέτρο ληφθέν στο πλαίσιο των ιδίων αρμοδιοτήτων των κρατών μελών, κατά τα περιγραφόμενα στην προηγούμενη σκέψη.
- 58 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το άρθρο 128, παράγραφος 1, και το άρθρο 133 ΣΛΕΕ, καθώς και με το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, έχει την έννοια ότι, ανεξαρτήτως του αν η Ένωση έχει καθ' οιονδήποτε τρόπο ασκήσει την αποκλειστική αρμοδιότητά της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους θέσπιση διάταξης η οποία, υπό το πρίσμα του σκοπού και του περιεχομένου της, καθορίζει το νομικό καθεστώς της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος. Αντιθέτως, δεν αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους θέσπιση, κατά την άσκηση ίδιας αρμοδιότητάς του, όπως είναι η οργάνωση της δημόσιας διοίκησής του, διάταξης η οποία υποχρεώνει την εν λόγω διοίκηση να δέχεται την πληρωμή σε μετρητά των χρηματικών υποχρεώσεων που αυτή επιβάλλει.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 59 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, καθώς και το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 974/98 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία αποκλείει τη δυνατότητα εκπλήρωσης σε μετρητά μιας υποχρέωσης πληρωμής επιβαλλόμενης από τις δημόσιες αρχές.
- 60 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αναγκαία μόνο στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο καταλήξει, βάσει της απάντησης του Δικαστηρίου στο πρώτο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, του BBankG, ερμηνευόμενο κατά τον τρόπο που εκτέθηκε στη σκέψη 32 της παρούσας απόφασης, δεν συμβιβάζεται με την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης όσον αφορά τη νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ και ότι η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης είχε επομένως τη δυνατότητα να θεσπίσει το άρθρο 10, παράγραφος 2, του καταστατικού για τη διαδικασία πληρωμής.
- 61 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η ιδιότητα των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος κατοχυρώνεται όχι μόνο στο πρωτογενές δίκαιο, στο άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, καθώς και, με πανομοιότυπη σχεδόν διατύπωση, στο άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, αλλά και στο παράγωγο δίκαιο, στο άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 974/98. Επιπλέον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 47 της παρούσας απόφασης, μολονότι η Συνθήκη ΛΕΕ καθιερώνει την ιδιότητα μόνο των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος, το άρθρο 11, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού αυτού αναγνωρίζει την ιδιότητα και των κερμάτων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος.
- 62 Συναφώς, μολονότι, κατά το γράμμα των διατάξεων των οποίων ζητείται η ερμηνεία στο πλαίσιο του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, δεν επιτρέπεται η θέσπιση εθνικού κανόνα που έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την κατάργηση, από νομικής ή πραγματικής απόψεως, των μετρητών σε ευρώ, ιδίως θέτοντας υπό αμφισβήτηση την κατά κανόνα δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων πληρωμής μέσω των μετρητών αυτών, εντούτοις, με βάση αυτό και μόνο το

γράμμα των εν λόγω διατάξεων δε είναι δυνατό να καθοριστεί αν αντιβαίνει προς το δίκαιο της Ένωσης και εθνικός κανόνας ο οποίος απλώς περιορίζει τη χρήση των μετρητών ως μέσου εκπλήρωσης υποχρέωσης πληρωμής επιβαλλόμενης από τις δημόσιες αρχές.

- 63 Όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις αυτές, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει ειδικότερα από την αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού 974/98, οι περιορισμοί ως προς τις πληρωμές σε κέρματα και χαρτονομίσματα τους οποίους θεσπίζουν τα κράτη μέλη για λόγους δημοσίας τάξεως δεν αντιβαίνουν στην ιδιότητα νομίμου χρήματος των χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ, εφόσον υπάρχουν άλλα νόμιμα μέσα για το διακανονισμό των νομισματικών οφειλών.
- 64 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, μολονότι το προοίμιο πράξης της Ένωσης δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση ούτε για παρέκκλιση από αυτές καθεαυτές τις διατάξεις της οικείας πράξης ούτε για ερμηνεία των διατάξεων αυτών κατά τρόπο αντίθετο προς το γράμμα τους, εντούτοις δύναται να διευκρινίζει το περιεχόμενο των εν λόγω διατάξεων, δεδομένου ότι οι περιλαμβανόμενες στο προοίμιο αυτό αιτιολογικές σκέψεις συνιστούν σημαντικά ερμηνευτικά στοιχεία ικανά να αποσαφηνίσουν τη βούληση του συντάκτη της πράξης (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Purrinck κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, σκέψεις 75 και 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 65 Όσον αφορά ειδικότερα τη μνεία, στην αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού 974/98, των «λόγων δημοσίας τάξεως», επισημαίνεται ότι, ενώ σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις της εν λόγω αιτιολογικής σκέψης, όπως στη γερμανική, χρησιμοποιείται η έκφραση «λόγοι δημοσίας τάξεως», άλλες γλωσσικές αποδόσεις, όπως η αγγλική ή η γαλλική, χρησιμοποιούν τον όρο «λόγοι δημοσίου συμφέροντος». Η διατύπωση που χρησιμοποιείται σε μία από τις γλωσσικές αποδόσεις διάταξης του δικαίου της Ένωσης δεν πρέπει να αποτελεί τη μοναδική βάση για την ερμηνεία της διάταξης αυτής ούτε μπορεί να θεωρείται ότι υπερέχει έναντι των λοιπών γλωσσικών αποδόσεων. Επομένως, σε περίπτωση διαστάσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων διάταξης, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται βάσει της εν γένει οικονομίας της και του σκοπού που επιδιώκεται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί στοιχείο (πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein, C-297/19, EU:C:2020:533, σκέψη 43).
- 66 Δεδομένου ότι οι περιορισμοί στις πληρωμές μέσω τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ μπορούν, στην πράξη, να δικαιολογούνται τόσο από λόγους δημοσίας τάξεως που αφορούν την ασφάλεια ή την καταπολέμηση της εγκληματικότητας όσο και από το δημόσιο συμφέρον για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργάνωσης των πληρωμών στην κοινωνία, θα πρέπει, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή των λόγων παρέκκλισης σε όλα τα κράτη μέλη, να επιλεγεί η ευρύτερη έννοια, δηλαδή η έκφραση «λόγοι δημοσίου συμφέροντος».
- 67 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, και το άρθρο 11, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 974/98, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού αυτού, έχουν την έννοια ότι, αφενός, η ιδιότητα των εν λόγω τραπεζογραμματίων και κερμάτων ως νομίμου χρήματος συνεπάγεται, κατ' αρχήν, υποχρέωση αποδοχής των εν λόγω τραπεζογραμματίων και κερμάτων και, αφετέρου, η υποχρέωση αυτή μπορεί, κατ' αρχήν, να περιοριστεί από τα κράτη μέλη για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

- 68 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 129 των προτάσεων του και όπως υπογράμμισε η πλειονότητα των ενδιαφερομένων μερών που υπέβαλαν παρατηρήσεις, οι σχετικοί περιορισμοί πρέπει να είναι ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο σκοπό δημοσίου συμφέροντος.
- 69 Πράγματι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι τα κράτη μέλη, επιβάλλοντας τέτοιους περιορισμούς κατά την άσκηση των κυριαρχικών αρμοδιοτήτων τους, περιορίζουν την αναγνωριζόμενη από το δίκαιο της Ένωσης δυνατότητα κατά κανόνα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων πληρωμής μέσω τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ, τα εν λόγω κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα που λαμβάνουν συνάδουν προς την αρχή της αναλογικότητας, η οποία καταλέγεται μεταξύ των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.
- 70 Η αρχή της αναλογικότητας απαιτεί, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης να είναι πρόσφορες για την επίτευξη των νομίμως επιδιωκόμενων από την οικεία ρύθμιση σκοπών και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών αυτών μέτρο (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 71 Εν προκειμένω, μολονότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση πληροί τις προϋποθέσεις που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 68 έως 70 της παρούσας απόφασης, εντούτοις το Δικαστήριο, αποφαινόμενο προδικαστικώς, μπορεί, εφόσον απαιτείται, να παράσχει διευκρινίσεις προκειμένου να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο στην απόφασή του (πρβλ. απόφαση της 2ας Μαΐου 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego, C-614/17, EU:C:2019:344, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 72 Όσον αφορά τους λόγους δημοσίου συμφέροντος που προβλήθηκαν για να δικαιολογηθεί το γεγονός ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση αποκλείει την καταβολή μετρητών για την πληρωμή του ραδιοτηλεοπτικού τέλους, επισημαίνεται ότι, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η δημόσια ραδιοτηλεόραση του ομόσπονδου κράτους της Έσσης υπογράμμισε ότι, λαμβανομένων υπόψη των περίπου 46 εκατομμυρίων υποκειμένων στο ραδιοτηλεοπτικό τέλος στη Γερμανία, η υποχρέωση καταβολής του τέλους αυτού με λογιστική πληρωμή αποσκοπεί στη διασφάλιση της αποτελεσματικής είσπραξής του και στην αποφυγή σημαντικών πρόσθετων δαπανών.
- 73 Συναφώς, είναι πράγματι προς το δημόσιο συμφέρον να υπάρχει δυνατότητα εξόφλησης των χρηματικών οφειλών προς τις δημόσιες αρχές κατά τρόπο ώστε να μην επιβαρύνονται οι αρχές αυτές με υπέρμετρο κόστος, το οποίο θα τις εμπόδιζε να εξασφαλίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες με χαμηλότερο κόστος.
- 74 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο λόγος δημοσίου συμφέροντος που αντλείται από την ανάγκη να διασφαλιστεί η εκπλήρωση μιας υποχρέωσης πληρωμής επιβαλλόμενης από τις δημόσιες αρχές είναι ικανός να δικαιολογήσει περιορισμό των πληρωμών σε μετρητά, ιδίως όταν είναι πολύ μεγάλος ο αριθμός των οφειλετών από τους οποίους πρέπει να εισπραχθεί η απαίτηση.
- 75 Όσον αφορά την προϋπόθεση σύμφωνα με την οποία τα επίμαχα μέτρα δεν πρέπει να βαίνουν πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση προβλέπει, για την εξόφληση του ραδιοτηλεοπτικού τέλους, άλλα νόμιμα μέσα πλην των μετρητών, όπως είναι η άμεση ή μελλοντική χρέωση, το μεμονωμένο έμβασμα ή η πάγια εντολή.

- 76 Ο δε επίμαχος στην κύρια δίκη περιορισμός φαίνεται να είναι τόσο πρόσφορος όσο και αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού που συνίσταται στην αποτελεσματική είσπραξη του ραδιοτηλεοπτικού τέλους, καθόσον καθιστά δυνατό να αποφευχθεί η υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση της Διοίκησης όσον αφορά το κόστος το οποίο θα συνεπαγόταν η γενικευμένη εφαρμογή διαδικασίας που θα παρείχε στους υποκειμένους στο ραδιοτηλεοπτικό τέλος τη δυνατότητα να το καταβάλλουν σε μετρητά.
- 77 Εντούτοις, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν ένας τέτοιος περιορισμός είναι ανάλογος προς τον ως άνω σκοπό, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι ενδέχεται να μην έχουν όλοι οι υπόχρεοι στην καταβολή του ραδιοτηλεοπτικού τέλους εύκολη πρόσβαση στα εναλλακτικά αυτά νόμιμα μέσα πληρωμής του, πράγμα που θα συνεπαγόταν ότι πρέπει να προβλέπεται, για τα πρόσωπα που δεν έχουν πρόσβαση στα μέσα αυτά, δυνατότητα πληρωμής σε μετρητά.
- 78 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου για το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ, καθώς και το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 974/98, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία αποκλείει τη δυνατότητα εκπλήρωσης μέσω τραπεζογραμματίων σε ευρώ μιας υποχρέωσης πληρωμής επιβαλλόμενης από τις δημόσιες αρχές, υπό την προϋπόθεση, πρώτον, ότι η ρύθμιση αυτή δεν έχει ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα τον καθορισμό του νομικού καθεστώτος της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος, δεύτερον, ότι δεν συνεπάγεται, από νομικής ή πραγματικής απόψεως, την κατάργηση των εν λόγω τραπεζογραμματίων, ιδίως θέτοντας υπό αμφισβήτηση την κατά κανόνα δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων πληρωμής μέσω των μετρητών αυτών, τρίτον, ότι έχει θεσπιστεί για λόγους δημοσίου συμφέροντος, τέταρτον, ότι ο περιορισμός στις πληρωμές σε μετρητά που συνεπάγεται η ρύθμιση αυτή είναι πρόσφορος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος και, πέμπτον, ότι δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού αυτού, υπό την έννοια ότι υπάρχουν και άλλα διαθέσιμα νόμιμα μέσα εκπλήρωσης της υποχρέωσης πληρωμής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 79 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το άρθρο 128, παράγραφος 1, και το άρθρο 133 ΣΛΕΕ, καθώς και με το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 4) για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, έχει την έννοια ότι, ανεξαρτήτως του αν η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθ' οιονδήποτε τρόπο ασκήσει την αποκλειστική αρμοδιότητά της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους θέσπιση διάταξης η οποία, υπό το πρίσμα του σκοπού και του περιεχομένου της, καθορίζει το νομικό καθεστώς της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος.

Αντιθέτως, δεν αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους θέσπιση, κατά την άσκηση ιδίας αρμοδιότητάς του, όπως είναι η οργάνωση της δημόσιας διοίκησής του, διάταξης η οποία υποχρεώνει την εν λόγω διοίκηση να δέχεται την πληρωμή σε μετρητά των χρηματικών υποχρεώσεων που αυτή επιβάλλει.

- 2) Το άρθρο 128, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του Πρωτοκόλλου (αριθ. 4) για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και το άρθρο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 974/98 του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1998, για την εισαγωγή του Ευρώ, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία αποκλείει τη δυνατότητα εκπλήρωσης μέσω τραπεζογραμματίων σε ευρώ μιας υποχρέωσης πληρωμής επιβαλλόμενης από τις δημόσιες αρχές, υπό την προϋπόθεση, πρώτον, ότι η ρύθμιση αυτή δεν έχει ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα τον καθορισμό του νομικού καθεστώτος της ιδιότητας των τραπεζογραμματίων σε ευρώ ως νομίμου χρήματος, δεύτερον, ότι δεν συνεπάγεται, από νομικής ή πραγματικής απόψεως, την κατάργηση των εν λόγω τραπεζογραμματίων, ιδίως θέτοντας υπό αμφισβήτηση την κατά κανόνα δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων πληρωμής μέσω των μετρητών αυτών, τρίτον, ότι έχει θεσπιστεί για λόγους δημοσίου συμφέροντος, τέταρτον, ότι ο περιορισμός στις πληρωμές σε μετρητά που συνεπάγεται η ρύθμιση αυτή είναι πρόσφορος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος και, πέμπτον, ότι δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού αυτού, υπό την έννοια ότι υπάρχουν και άλλα διαθέσιμα νόμιμα μέσα εκπλήρωσης της υποχρέωσης πληρωμής.

(υπογραφές)